

MỘT SỐ KIẾN NGHỊ VỀ VIỆC KIẾN TOÀN TỔ CHỨC BỘ MÁY QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC VỀ CÔNG TÁC THANH NIÊN ĐÁP ỨNG YÊU CẦU GIAI ĐOẠN CÁCH MẠNG MỚI

■ **TS. VŨ ĐĂNG MINH (*)**

Đảng ta luôn đề cao vai trò, vị trí của thanh niên, xác định thanh niên là lực lượng xung kích cách mạng; công tác thanh niên là vấn đề sống còn của dân tộc. Chúng tôi xin trao đổi một số ý kiến về việc hoàn thiện mô hình, cơ cấu tổ chức, phương thức hoạt động của bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên.

1. Cơ sở lý luận và thực tiễn của việc hình thành tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên

Ngay trong những năm đầu tiên của chính quyền dân chủ nhân dân, công tác thanh niên đã được thể chế hoá. Thực hiện Chỉ thị của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Chính phủ nước Việt Nam dân chủ cộng hoà đã thành lập Bộ Thanh niên để quản lý về mặt nhà nước đối với công tác thanh niên. Lúc này, bên cạnh tổ chức Đoàn Thanh niên Cứu quốc (tổ chức thanh niên cộng sản) có Liên đoàn thanh niên Việt Nam được thành lập để đoàn kết, tập hợp rộng rãi mọi tầng lớp thanh niên trong công cuộc kháng chiến – kiến quốc. Như vậy, những tiền đề để hình thành hệ thống thể chế và tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên đã được đặt nền móng ngay sau ngày thành lập Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hoà và ngay trong

những năm tháng kháng chiến chống thực dân Pháp giành lại độc lập dân tộc. Điều đó một lần nữa khẳng định Đảng và Nhà nước ta đã thấy rõ sự cần thiết, vị trí và vai trò của Nhà nước đối với công tác này.

Khi đất nước bước vào giai đoạn kháng chiến chống Mỹ cứu nước (1954–1975), toàn Đảng, toàn dân ta phải tập trung mọi nguồn lực và tinh thần để xây dựng và bảo vệ miền Bắc, giải phóng miền Nam với khẩu hiệu “tất cả cho tiền tuyến, tất cả cho chiến thắng”. Quán triệt tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh là “công tác thanh niên phải liên hệ vào lực lượng của Chính phủ”, Ban Bí thư Trung ương Đảng đã chỉ đạo Chính phủ không thành lập tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về thanh niên mà giao cho các bộ, ngành ở Trung ương có trách nhiệm thực hiện nhiệm vụ cụ thể đối với thanh niên với chức năng quản lý nhà nước theo ngành và theo lĩnh vực được Chính phủ phân công.

Giai đoạn từ năm 1975 đến trước những năm đổi mới (1986) mặc dù chưa hình thành tổ chức giúp Chính phủ quản lý nhà nước về công tác thanh niên, nhưng vai trò quản lý nhà nước về công tác thanh niên được tăng cường một bước cả về lý luận và thực tiễn. Nghị quyết số 26–NQ/TW ngày 1/7/1985 của Bộ Chính trị (khoá V) về “tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thanh niên” đã chỉ rõ trách

() Phó Vụ trưởng Vụ Tổng hợp, Bộ Nội vụ*

nhệm của các bộ, ngành Trung ương phải xác lập cơ chế và mối quan hệ trong công tác thanh niên, đó là “coi công tác thanh niên là một bộ phận quan trọng của chiến lược kinh tế – xã hội”. Đặc biệt, trong Nghị quyết này Bộ Chính trị đã chỉ đạo cần sớm ban hành Luật thanh niên để bảo đảm và phát huy quyền làm chủ tập thể của tuổi trẻ. Song do chưa có cơ quan nào của Chính phủ được phân công thực hiện nên nhiệm vụ này được giao cho Trung ương Đoàn thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh đảm nhiệm. Tuy nhiên, trên thực tế nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên không phù hợp với địa vị pháp lý của tổ chức đoàn thể nhân dân trong hệ thống chính trị nên hiệu lực và hiệu quả chưa đáp ứng mục tiêu của Đảng và Nhà nước đặt ra.

Khi đất nước bước vào thời kỳ đổi mới, từ năm 1986 đến năm 2005 (trước khi Luật thanh niên có hiệu lực), một lần nữa vai trò quản lý nhà nước về công tác thanh niên lại được Hội nghị lần thứ tư Ban chấp hành Trung ương Đảng (khóa VII) khẳng định “Lập cơ quan phụ trách công tác thanh niên của Chính phủ. Xây dựng cơ chế phối hợp giữa cơ quan chính quyền với tổ chức thanh niên”. Trước yêu cầu và đòi hỏi của thực tiễn quản lý, ngày 12/6/1993 Chính phủ đã ban hành Nghị định số 41/CP về việc thành lập Ủy ban thanh niên Việt Nam là cơ quan thuộc Chính phủ có chức năng “giúp Chính phủ quản lý nhà nước trong lĩnh vực công tác thanh niên”. Tuy nhiên, trên thực tế tổ chức này chỉ hoạt động được 2 năm và bị giải thể theo Kết luận số 264-BBK/BCT ngày 28/2/1995 của Bộ Chính trị về việc sắp xếp tổ chức các cơ quan hành chính nhà nước theo tinh thần cải cách hành chính. Do Ủy ban thanh niên Việt Nam được tổ chức và hoạt động trong một thời gian ngắn nên chưa đủ cơ sở để đánh giá hiệu quả hoạt động của mô hình này.

Trước yêu cầu cần có một tổ chức để giúp Thủ tướng Chính phủ giải quyết những công việc có tính chất liên ngành về công tác thanh niên, ngày 13/2/1998 Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 36/1998/QĐ-TTg về

việc thành lập Ủy ban Quốc gia về thanh niên Việt Nam với chức năng “giúp Thủ tướng Chính phủ trong việc tổ chức phối hợp giải quyết những vấn đề quan trọng liên ngành về thanh niên”.

Luật thanh niên được Quốc hội khóa XI, kỳ họp thứ 8 thông qua ngày 29/11/2005 quy định trách nhiệm quản lý nhà nước về công tác thanh niên như sau: Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về công tác thanh niên; các bộ, cơ quan ngang bộ thực hiện chức năng quản lý nhà nước về công tác thanh niên theo sự phân công của Chính phủ; ủy ban nhân dân các cấp thực hiện quản lý nhà nước về công tác thanh niên ở địa phương theo sự phân cấp của Chính phủ. Để thực thi Luật thanh niên và bảo đảm cho những quy định của Luật sớm đi vào cuộc sống, Chính phủ đã giao chức năng, nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên cho Bộ Nội vụ (tại Nghị định số 48/2008/NĐ-CP ngày 17/4/2008 của Chính phủ quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và tổ chức bộ máy của Bộ Nội vụ). Để triển khai công tác này, Bộ Nội vụ giao cho Vụ Tổng hợp là tổ chức của Bộ thực hiện chức năng, nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên (tại Quyết định số 116/QĐ-BNV ngày 2/2/2008 của Bộ trưởng Bộ Nội vụ về chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và tổ chức bộ máy của Vụ Tổng hợp). Như vậy, nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên bước đầu đã xác định được đầu mối sau hơn 13 năm kể từ khi giải thể Ủy ban thanh niên Việt Nam. Tuy nhiên, chức năng, nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên theo Luật thanh niên của các bộ, cơ quan ngang bộ cũng chưa được quy định đầy đủ, cụ thể là:

– Chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của bộ, cơ quan ngang bộ hiện nay chưa xác định rõ trách nhiệm phối hợp quản lý nhà nước về công tác thanh niên theo ngành, lĩnh vực được Chính phủ phân công. Theo đó, thông tư hướng dẫn chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của các cơ quan chuyên môn các cấp cũng không có cơ sở pháp lý để giao chức năng, nhiệm vụ này cho các cơ quan chuyên môn ở địa phương. Trong khi đó, công

tác thanh niên đòi hỏi phải thường xuyên đôn đốc, hướng dẫn, kiểm tra, thanh tra và giải quyết những khó khăn, vướng mắc đặt ra từ thực tiễn để kịp thời đề xuất với Chính phủ và Thủ tướng Chính phủ phương án giải quyết phù hợp với tính chất hoạt động của thanh niên và điều kiện phát triển kinh tế – xã hội của đất nước.

– Theo quy định tại Điều 6 của Luật thanh niên, Ủy ban Quốc gia về thanh niên Việt Nam là cơ quan tư vấn của Thủ tướng Chính phủ về công tác thanh niên nên không có chức năng làm đầu mối giúp Chính phủ thực hiện một cách đầy đủ và toàn diện các nội dung quản lý nhà nước về công tác thanh niên.

Từ những cơ sở khoa học và thực tiễn nêu trên, cần thiết phải xác định rõ mô hình, cơ cấu tổ chức và phương thức hoạt động của bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên phù hợp với tính chất và đặc thù của đối tượng quản lý là thanh niên và công tác thanh niên thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước.

2. Mục tiêu, quan điểm của việc hình thành tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên

a) Mục tiêu

Từ nay đến năm 2011, hình thành hệ thống cơ quan quản lý nhà nước tổng hợp về thanh niên, có vị trí trực thuộc ngành Nội vụ; từng bước xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý nhà nước chuyên trách về công tác thanh niên, am hiểu kiến thức và kỹ năng quản lý hành chính; có khả năng hoạch định cơ chế, chính sách tổng hợp về công tác thanh niên, có khả năng phát hiện, quy hoạch phát triển các nhân tài quản lý trong đội ngũ thanh niên tiên tiến của Việt Nam.

b) Quan điểm

Công tác thanh niên là nhiệm vụ lâu dài và quan trọng của cả hệ thống chính trị, Chính phủ có trách nhiệm thống nhất quản lý nhà nước về công tác thanh niên. Chính phủ phân công các bộ, ngành thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên theo chức năng, nhiệm vụ của mình bảo đảm sự phối hợp có hiệu quả; đồng thời không trùng dẫm vào

những công việc thuộc chức năng, nhiệm vụ của các tổ chức đoàn thanh niên. Chức năng quản lý tổng hợp về công tác thanh niên gồm 3 nhiệm vụ chủ yếu sau:

Thứ nhất, cân đối, điều phối chung về chính sách, chiến lược phát triển thanh niên giữa các ngành, lĩnh vực; giữa trung ương với địa phương.

Thứ hai, xây dựng và tổ chức thực hiện chiến lược, chính sách phát hiện, đào tạo, bồi dưỡng và phát triển nhân tài trong tầng lớp thanh niên tiên tiến nhằm tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội.

Thứ ba, quản lý có hiệu quả bằng cơ chế, chính sách, pháp luật để định hướng đối với các hoạt động phong trào và sinh hoạt của thanh niên vì mục tiêu phát triển cộng đồng, nâng cao vị thế, vai trò của thanh niên với tư cách là những công dân trẻ của xã hội.

Tuy nhiên, để thực hiện đầy đủ chức năng, nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên, bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên phải cụ thể hoá các nhiệm vụ chủ yếu trên đây thành các nhiệm vụ cụ thể sau:

Một là, xây dựng, ban hành hệ thống thể chế quản lý nhà nước về công tác thanh niên.

Hai là, xây dựng chiến lược phát triển thanh niên, chương trình mục tiêu quốc gia về thanh niên và các cơ chế, chính sách phát hiện, bồi dưỡng, phát triển nhân tài trong thanh niên; điều phối cơ chế, chính sách đối với thanh niên trong xây dựng quy hoạch, kế hoạch, chương trình mục tiêu của các cấp, các ngành.

Ba là, xây dựng các chiến lược, chính sách vận động, huy động, bố trí, sử dụng lực lượng thanh niên xung kích tham gia phát triển kinh tế – xã hội và bảo đảm an ninh, quốc phòng theo quy định của pháp luật.

Bốn là, giải quyết các vấn đề vướng mắc về cơ chế, chính sách đối với thanh niên giữa các ngành, lĩnh vực, địa phương.

Năm là, tổ chức triển khai thực hiện các chương trình, kế hoạch phát hiện, đào tạo, bồi dưỡng nhân tài trong thanh niên để tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho các cơ quan nhà nước, Đảng, đoàn thể.

Sáu là, tổ chức nghiên cứu khoa học; tuyên truyền, phổ biến, giáo dục chính sách, pháp luật về thanh niên và công tác thanh niên.

Bảy là, tổ chức thực hiện và quản lý hoạt động hợp tác quốc tế về công tác thanh niên.

Tám là, tổ chức bồi dưỡng về chuyên môn, nghiệp vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên.

Chín là, thanh tra, giải quyết khiếu nại, tố cáo liên quan đến quản lý nhà nước về công tác thanh niên.

Mười là, sơ kết, tổng kết, báo cáo định kỳ và đột xuất về thanh niên và công tác thanh niên.

3. Kiến nghị và đề xuất mô hình tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên

Xuất phát từ mục tiêu, quan điểm và những nhiệm vụ cụ thể của tổ chức thực hiện chức năng quản lý nhà nước về công tác thanh niên nêu trên, chúng tôi xin kiến nghị và đề xuất mô hình tổ chức của bộ máy này như sau:

a) Ở trung ương

Chính phủ đã giao Bộ Nội vụ là cơ quan giúp Chính phủ thống nhất quản lý nhà nước về công tác thanh niên quy định tại Nghị định số 48/2008/NĐ-CP. Trong đó, cơ quan giúp Bộ trưởng Bộ Nội vụ thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên là Vụ Tổng hợp (trong cơ cấu tổ chức của Bộ Nội vụ). Tuy nhiên, để xác định rõ hơn đầu mối làm nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên tại Bộ Nội vụ, cần đổi tên Vụ Tổng hợp hiện nay thành “Vụ Tổng hợp – Công tác thanh niên”; đồng thời thành lập các phòng nghiệp vụ trong Vụ này để thực hiện đầy đủ và toàn diện các nhiệm vụ được giao, trong đó có công tác thanh niên.

Đối với các bộ có lực lượng thanh niên nhiều như: Bộ Quốc phòng (chiếm gần 50% tổng quân số), Bộ Công an (chiếm 39,7% biên chế toàn lực lượng) đã có “Ban Công tác thanh niên” trong cơ cấu tổ chức của Bộ để tham mưu giúp Bộ trưởng thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên.

Đối với các bộ, ngành khác, căn cứ vào nhu cầu và khối lượng công việc cụ thể, bố trí đủ cán bộ, công chức trong Vụ Tổ chức cán bộ để

thực hiện nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên cho phù hợp.

b) Ở địa phương

– Đối với cấp tỉnh

+ Về chức năng, nhiệm vụ: bổ sung nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên trên địa bàn và giao cho Sở Nội vụ thực hiện.

+ Về tổ chức bộ máy: thành lập “Phòng Tổng hợp – Công tác thanh niên” trực thuộc Sở Nội vụ để thực hiện đầy đủ, toàn diện nhiệm vụ tham mưu quản lý nhà nước về công tác thanh niên trên địa bàn; đồng thời thực hiện các nhiệm vụ phối hợp với các tổ chức chính trị, chính trị – xã hội khác trên địa bàn.

– Đối với cấp huyện, không thành lập tổ chức chuyên trách, song bổ sung và quy định nhiệm vụ quản lý nhà nước về công tác thanh niên trên địa bàn và giao cho Phòng Nội vụ trực thuộc Ủy ban nhân dân cấp huyện thực hiện.

Như vậy mô hình, cơ cấu, tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên được tổ chức thống nhất từ Trung ương đến địa phương như sau:

Sơ đồ tổ chức bộ máy quản lý nhà nước về công tác thanh niên:

